

UN PIONIER AL ELECTRONICII ROMÂNEȘTI: GENERALUL GRIGORE GEORGESCU

Marius BĂZU¹, Florian UNGUR²

mariusbazu@yahoo.com, casa_muzeu_brusturi@yahoo.com

ABSTRACT:

We present the life and activity of the general Grigore Georgescu, a promoter of the use of electronic devices for communication purposes in the Romanian army, in the period 1919-1941. He was a military engineer and two of his main contributions in developing electronics in Romania were the elaboration of a manual and a course about "Information, transmissions and listening" (1928) and the purchase from U.K. of short wave radio sets for the Romanian transmission troupes (1936). The manual is the central element of the paper. Details are given about the content that, among others, was aimed to describe the German approaches in listening the phone and telegraph communications of the enemies during the WW1, as an example of how the Romanian army has to act in the future.

KEYWORDS: Romanian army, electronics, listening, Grigore Georgescu.

CUPRINS

1. Introducere
 2. Studii și cariera militară
 3. Activitatea în domeniul electronicii
 - 3.1. Manualul și cursul din 1928
 - 3.2. Achizițiile publice din 1936
 4. Manualul Informațiile, transmisiunile, ascultarea
 5. Omul Grigore Georgescu
 6. Concluzii
- Bibliografie

1. Introducere

Lucrarea aduce în atenția publică pe unul dintre cei care au pus bazele utilizării electronicii în armata română, generalul Grigore Georgescu. Militar de carieră, cu specializare în arma Geniului, generalul Grigore Georgescu are merite incontestabile în pregătirea și dotarea armatei Române cu mijloace electronice de comunicații. Câteva dintre acțiunile sale cele mai importante în domeniul electronicii: elaborarea în 1928 a unui manual de curs pentru pregătirea specialiștilor militari, cu titlul "Informațiile, Transmisiunile, Ascultarea" sau achiziționarea în 1936, de la Londra, a unui set de aparatură radio pe unde ultrascurte. De asemenea, sunt amintite funcțiile pe care le-a îndeplinit de-a lungul timpului (comandant al Școlii de Aplicație a Geniului, șef de stat major al Inspectoratul tehnic al Geniului, Șef al Brigăzii de Transmisiuni, ministru al Lucrărilor Publice și Comunicațiilor), funcții din care a promovat cu insistență utilizarea mijloacelor electronice. O mare parte a lucrării este dedicată prezentării manualului menționat mai sus, elaborat acum exact 90 de ani.

2. Studii și cariera militară

Grigore Georgescu s-a născut la Craiova, în ziua de 20 iunie 1886. A absolvit liceul „Carol I” din orașul natal (1904), și apoi Școala Militară de Artilerie, Geniu și Marină (1907) și Școala

¹ Dr. inginer, Divizia de Istoria Tehnicii, Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii, Academia Română.

² Col. (R) ing., custodele casei-muzeu „Radio-Nostalgia”, din satul Brusturi, județul Sălaj.

Superioară de Război (1920) din București. A urmat cursul de perfecționare pentru gradul de locotenent-colonel, în România și apoi Franța (1924).

În anul 1907 și-a început cariera militară ca sublocotenent de geniu. După ce a participat la al doilea război balcanic (1913), a fost decorat de regele Carol I, ridicat la gradul de căpitan și promovat la Marele Stat Major. În 1918 devine aghiotant al lui Iancu de Flondor, președinte al guvernului Bucovinei.

În toamna anului 1919 face primul pas către cariera didactică. A fost chemat la București și numit cadru didactic la Școala de Aplicații a Geniului, unde erau pregătiți și studenții de la Școala Superioară de Arhitectură, devenită apoi Academia de Arhitectură³, al cărei comandant a devenit în anul 1921. În anul 1925 ajunge colonel și șef de stat-major la Inspectoratul Tehnic al Geniului.

În anul 1935, colonelul Grigore Georgescu este ridicat la gradul de general de brigadă și numit la comanda Brigăzii de Transmisiuni. Cariera sa continuă la comanda Brigăzii 18 Infanterie din Sibiu (1937), comandant al Diviziei 19 Infanterie din Turnu Severin (general de divizie - 1938), și apoi Inspector general de armată pentru Arma Geniu (București - 1934). Până în acel moment, Grigore Georgescu avusese traseul profesional de excepție al unui militar de carieră și ajunsese la cea mai înaltă poziție posibilă în arma Geniu.

În ianuarie 1941 Generalul Grigore Georgescu devine ministru al Lucrărilor Publice și Comunicațiilor. După doar cinci luni pleacă pe front în calitate de comandant al armei Geniului. Acolo, după ce se pronunță, alături de alți militari, pentru încetarea campaniei după eliberarea Basarabiei, este trecut în rezervă, încheindu-și astfel cariera militară.

3. Activitatea în domeniul electronicii

Ca specialist în arma Geniu, Grigore Georgescu fusese mereu apropiat de domeniul electronicii, la nivelul la care era acest domeniu pe atunci. Cele mai importante realizări în această direcție sunt descrise mai jos.

3.1 Manualul și cursul din 1928

În calitate de șef de stat major la Inspectoratul tehnic al Geniului, colonelul Grigore Georgescu se preocupă să asigure ridicarea nivelului profesional al militarilor din arma Geniu. Astfel, el elaborează un manual pe care îl utilizează la cursul pe care îl conduce în anul 1928, intitulat *Informațiile, transmisiunile, ascultarea*⁴.

3.2 Achizițiile publice din 1936

În anul 1936, în calitate de șef al Brigăzii de Transmisiuni, generalul de brigadă Grigore Georgescu pleacă la Londra pentru a achiziționa aparatură radio pe unde scurte, cea mai modernă în acea vreme. A fost un important pas înainte pentru armata română, Brigada de Transmisiuni devenind astfel operațională la cel mai înalt nivel pentru perioada interbelică, cu posibilitatea de a asigura cooperarea directă cu alte armate europene.

³ C. Chiper, *Veterani în slujba patriei*, Ploiești, Editura Buratino, 2005.

⁴ N. Millea, N. & I. Constantinescu, „Un secol de electronică în România. Repere”, *Noema*, vol. XVII, 2018, pp. 157-174.

4. Manualul *Informațiile, transmisiunile, ascultarea*

Un exemplar din manualul elaborat în 1928 se află astăzi, după 90 de ani, în stare bună de conservare, la Casa-muzeu „Radio-Nostalgia”, din satul Brusturi, județul Sălaj, ceea ce ne oferă posibilitatea de a vedea conținutul acestuia.⁵

O analiză în profunzime ar oferi detalii importante despre funcționarea transmisiunilor și ascultării în Primul Război Mondial, pe frontul de est, în special în ceea ce privește armata germană, care avea cel mai avansat sistem de ascultare din acea perioadă. Rămâne în sarcina unor istorici militari să aprecieze cât de mult au contribuit toate acestea la desfășurarea operațiilor militare.

Vom începe prin a preciza că pe copertă (fig. 1) se menționează faptul că manualul a fost tipărit la tipografia „Geniului”, București 6 (Cotroceni) și acoperă doar unul dintre subiectele Cursului de Legături și Transmisiuni de la Școala Superioară de Război - *Ascultarea*. Acest curs se organiza pentru personalul militar care lucra cu stațiile TFF și Radio.

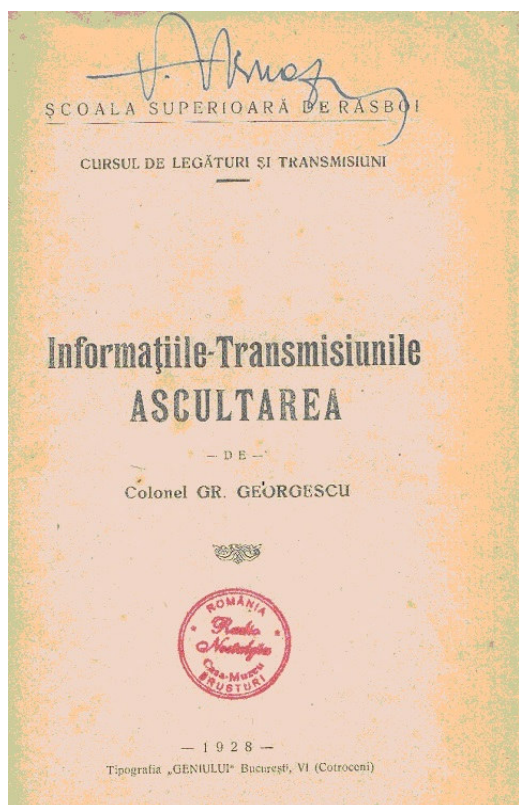

Fig. 2. Pagina de titlu a manualului.

(ii) Activitatea ofensivă a ascultării,

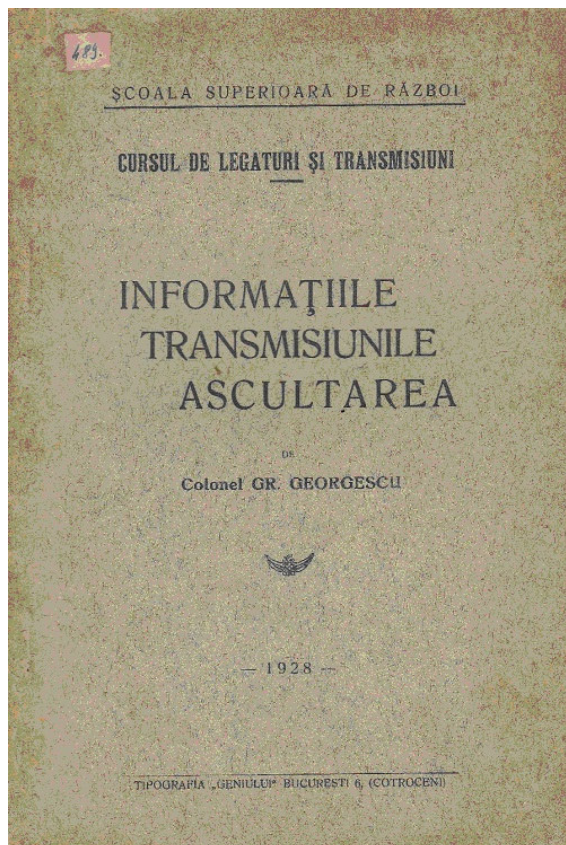

Fig. 1. Coperta manualului.

Se poate presupune că au existat manuale și pentru celelalte lecții ale acestui curs.

Pe pagina de titlu (fig. 2), pe care apare semnătura celui care a fost proprietarul acestui exemplar al manualului, iese în evidență cuvântul „ascultarea”, scris integral cu majuscule, ca o confirmare că acesta este, de fapt, subiectul principal al manualului.

Lucrarea are 114 pagini și este împărțită în două părți mari.

Prima parte este dedicată prezentării celor trei subiecte care apar în titlul manualului, cu o atenție specială acordată „*ascultării*”, la care se detaliază:

(i) Activarea ascultării,

⁵ Georgescu, G. *Informațiile, Transmisiunile, Ascultarea*, Cursul de Legături și Transmisiuni de la Școala Superioară de Război, Tipografia Geniului, București 6 (Cotroceni), 1928.

- (iii) Activitatea defensivă a ascultării,
- (iv) Aparate cu transmisiune secretă,
- (v) Cifrarea.

În partea a doua sunt prezentate organizarea și funcționarea ascultării, punctând subiectele principale:

- (i) Ascultarea zgomotelor terestre, subterane și aeriene,
- (ii) Agenți de transmisiune,
- (iii) Telefonie fără fir,
- (iv) Telefonul.

Dacă la primul subiect nu există subcapitole, la celelalte trei sunt prezentate detalii interesante. La „Agenți de transmisiune”, este anexată o „documentare” (termenul folosit în lucrare), de fapt un exemplu extras din lucrarea germană *Der Grosse Krieg*, „Eliberarea Ardealului și Bătăliile de la Târgu-Jiu și de pe Argeș” (Marele Cartier German, caietul 33).

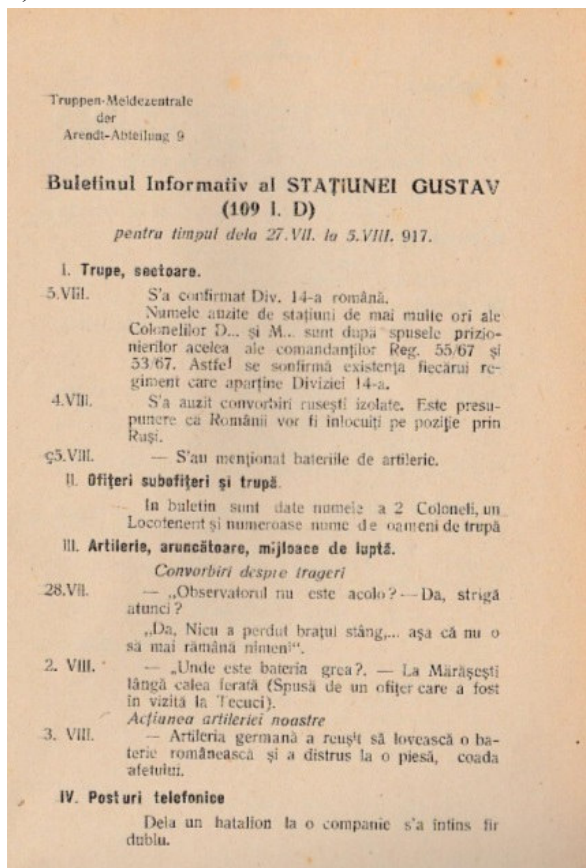

Fig. 4. Raport periodic (27 iulie – 5 august 1917) al stației germane de ascultare Gustav.

inamic a comunicărilor noastre prin t.f.f., la care este anexată o amplă „documentare”, și anume:

- Pe frontul român, unde sunt prezentate: Raportul Serviciului de Ascultare către Armata a 9-a Germană, Buletine zilnice și Radiograme;

Fig. 3. Crochiu cu posturile t.f.f. române și ruse identificate de Serviciul german de ascultare radio intitulat Arendt și aparținând Armatei a 9-a.

La „Telefonie fără fir”, există două subcapitole:

a) Cum este indiscretă telegrafia fără fir (care conține un „crochiu cu posturile t.f.f. române și ruse identificate de Serviciul de ascultare radio-german aparținând Armatei a 9-a”, prezentat în fig. 3),

b) Cum se poate evita surprinderea de către

- Pe Frontul Oriental, care conține un extras din „Darea de seamă asupra operațiunilor pe frontul de est”, de Emil Saloy, din *Mercure de France-România Militară*. Textul se referă la operațiunile din Prusia Orientală, în prima lună a războiului (este vorba, desigur, despre Primul Război Mondial).

La subiectul „Telefonul” sunt mai multe subcapitole:

- (i) Telefonul ca mijloc de transmisiune,
- (ii) Cum este indiscret telefonul (cu prezentarea mai multor schițe care arată situația de pe teren),
- (iii) Dispozitivul de ascultare pentru surprinderea convorbirilor inamice,
- (iv) Cum se poate evita suprinderea convorbirilor telefonice de către inamic (măsuri tehnice, măsuri de disciplină).

Urmează un extrem de amplu documentar referitor la acest subiect, care acoperă mai mult de jumătate din conținutul manualului (65 de pagini, din 114), intitulat „Surprinderea convorbirilor telefonice pe frontul român”. Aici există două capitole mari:

- Serviciul de Ascultare telefonică „Arendt” al armatei 9-a germane (Arendt Abteilung 9): Organizarea și funcționarea serviciului, Organizarea unei secțiuni de ascultare, Raportul șefului Secției de Ascultare, Serviciile aduse artileriei germane, Prevenirea propriilor trupe, Identificările unităților inamice.
- Documentele secției Arendt, conținând două tipuri de documente: Convorbiri zilnice (adică transcrierea zilnică a convorbirilor telefonice între unitățile armatei române), respectiv Buletine periodice (sinteza acestor convorbiri, realizată periodic de serviciul de ascultare). În fig. 4. este prezentat un raport periodic al stației de ascultare Gustav.

În finalul manualului, sunt prezentate detalii despre stațiile de ascultare germane care au fost active pe frontul de est, în România: Otto 212 I.D., Natan (62 I.T.D.), Caesar (30 Lands D.), Gustav (109 I.D.).

Ca o concluzie la această prezentare a manualului, rezultă că, în anul 1928, Grigore Georgescu aducea în atenția militarilor români erorile majore făcute de armata română în Primul Război Mondial, în special prin neglijarea ascultării de către inamic a convorbirilor de pe teatrul de operațiuni. În plus, propunea o abordare modernă, după model german, a problemei ascultării comunicațiilor telefonice și telegrafice, esențială pentru păstrarea secretului militar și pentru aflarea intențiilor trupelor inamice.

5. Omul Grigore Georgescu

Desigur, această lucrare ar fi incompletă fără prezentarea omului Grigore Georgescu. Pentru aceasta am ales câteva acțiuni care îi definesc profilului moral.

În anul 1926, fiind decorat cu ordinul „Coroana României” ca luptător în războiul de reîntregire, este împrumutat cu un teren intravilan, pe care îl donează statului. Pe acest teren se va înălța, sub supravegherea sa directă, *Monumentul Eroilor din Arma Geniului*, cunoscut azi drept „Leul de la Cotroceni” (Fig. 5). A considerat că aceasta este cea mai potrivită utilizare pentru un teren pe care îl primise pentru faptele lui de arme, ca genist! Un exemplu de urmat!

În anul 1940, pe când era comandant al Diviziei 19 Infanterie Turnu Severin, inițiază citorirea de către militarii diviziei a unei biserici în satul bănățean Troaş, care a primit un preot refugiat din Transilvania de nord⁶.

⁶ <http://www.episcopiaaradului.ro/organizare/protopopiate/protopopiatul-lipova/troas/>.

În anul 1941, în calitate de ministru, ordonă sistematizarea cursurilor inundabile ale râurilor Jijia și Bahlui. La lansarea lucrării, inginerul Greceanu, directorul Societății de Îmbunătățiri Funciare, care urma să realizeze proiectul, a declarat: „Este pentru prima oară când semnarea unui contract de 9 miliarde lei costă numai 9 lei, valoarea timbrului”. Această atitudine era cea care i se părea corectă lui Grigore Georgescu și care, desigur, și-ar fi dorit să devină cea normală pentru demnitarii statului român.

Generalul Grigore Georgescu și-a crescut copiii în cultul patriei. Fiul lui, Eugeniu, sublocotenent în Arma Geniu, șef al promoției „Dezrobirea”, deși era încadrat în Regimentul de Gardă Regală, și-a cerut transferul în Regimentul de Vânători de Munte Aiud, cu care a plecat pe front în septembrie 1943, deci după ce tatăl lui fusese scos din armată. A murit în luptele din Crimeea.

Sfârșitul acestui om de mare valoare a fost tragic. La data de 18 mai 1946, la aproape 60 de ani, a fost arestat pentru vina de a fi făcut parte, timp de cinci luni de zile, dintr-un guvern considerat criminal, și a fost supus calvarului mai multor procese și luni de detenție. Prin sentința dată la 6 februarie 1948, cu recursul respins, este condamnat la „trei ani de temniță grea, cu computarea pedepsei executate în prevenție”. Ridicat de la domiciliu, pentru executarea sentinței, este încarcerat la Aiud la 1 februarie 1949. În 1951, când trebuia să fie eliberat, este transferat în secret la Sighet, unde moare la 27 aprilie 1952. Familia află de moartea lui abia în 1954, iar soția primește certificatul de deces în 1956, din care, abia atunci, află data morții. Executase 4 ani și 4 luni de detenție, deși sentința era de 3 ani!

6. Concluzii

Generalul Grigore Georgescu, un ostaș de frunte și un tehnician de excepție, a fost printre cei care au promovat utilizarea sistemelor electronice în armata română. Nu a urmărit foloase materiale, așa că nu a avut proprietăți, iar terenul din Cotroceni, primit pe merit, prin decorare pentru fapte de vitejie, l-a donat pentru aducerea aminte a jertfei eroilor geniști.

Bibliografie

1. Bâzu, M. & Mihail, L., O viață frântă, *Simpozionul Sighet: 1949-1953, - mecanismele terorii*, Sighet, 2-4 iulie 1999, pp. 521-525.
2. Chiper, C, *Veterani în slujba patriei*, Ploiești, editura Buratino, 2005.

Fig. 5. Monumentul dedicat eroilor geniști („Leul de la Cotroceni”).

-
3. Georgescu, G., *Informațiile, Transmisiunile, Ascultarea*, Cursul de Legături și Transmisiuni de la Școala Superioară de Război, Tipografia Geniului, București 6 (Cotroceni), 1928.
 4. Millea, N. & Constantinescu, I., „Un secol de electronică în România. Repere”, *Noema*, vol. XVII, 2018, pp. 157-174.